

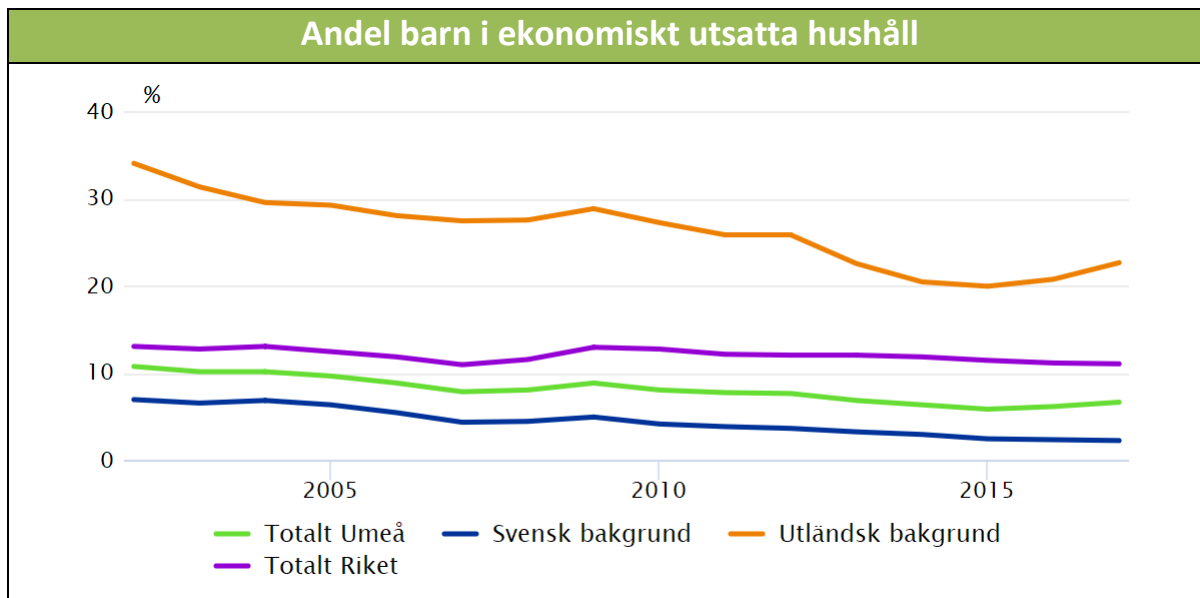
Bilaga 1. Folkhälsoindikatorer

I den här rapporten redovisas indikatorer som används för att följa folkhälsan i Umeå kommun. Uppgifterna i denna rapport är ett underlag till rapporten *Folkhälsan i Umeå kommun, Årsrapport 2019*.

Uppgifterna i denna rapport redovisas även på webbplatsen Umeås Livsmiljöbarometer som är kommunens verktyg för att följa upp indikatorer kopplade till hållbar utveckling. Här samlas fakta om miljö och natur samt folkhälsa. På webbplatsen kan siffrorna granskas i detalj eller laddas ner för eget bruk. Läs mer på <http://livsmiljo.umea.se/>

Livsvillkor

INDIKATOR B.1.1.1

Datakälla: SCB inkomststatistik via Folkhälsomyndigheten

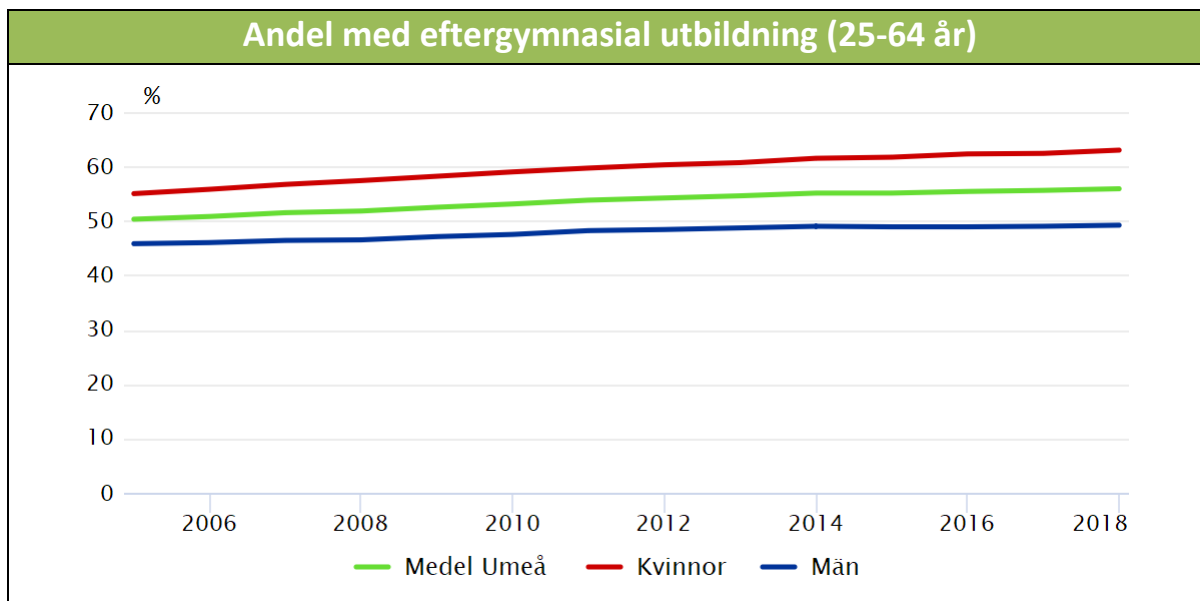
Med ekonomiskt utsatta menas hushåll med låg inkomst eller socialbidrag. Definitionen på låg inkomst är lägsta utgiftsnivå baserad på den socialbidragsnorm som fastställdes på 1980-talet (med inflationsuppräknningar) och en norm för boendeutgifter. Om inkomsterna understiger normen för dessa utgifter definieras detta som låg inkomst. Med socialbidrag menas att sådant erhållits minst en gång under året. Barn med utländsk bakgrund innebär minst en utlandsfödd förälder.

Kommentar

Barnfattigdomen har minskat i Umeå sedan 2008 och låg 2017 på 6,6 procent. De senaste två åren har dock barnfattigdomen ökat något i kommunen. Ökningen har skett bland familjer med utländskt ursprung. Det är stor skillnad mellan barn med svensk respektive utländsk bakgrund, 2,2 respektive 22,6 procent. Barn i familjer med utländsk bakgrund löper en mycket högre risk för ekonomisk utsatthet än andra.

Barnfattigdomen är dock betydligt lägre i Umeå jämfört med riket som ligger på 11 procent. Lägst är barnfattigdomen i Hammarö med 3,2 procent.

INDIKATOR B.1.2.5

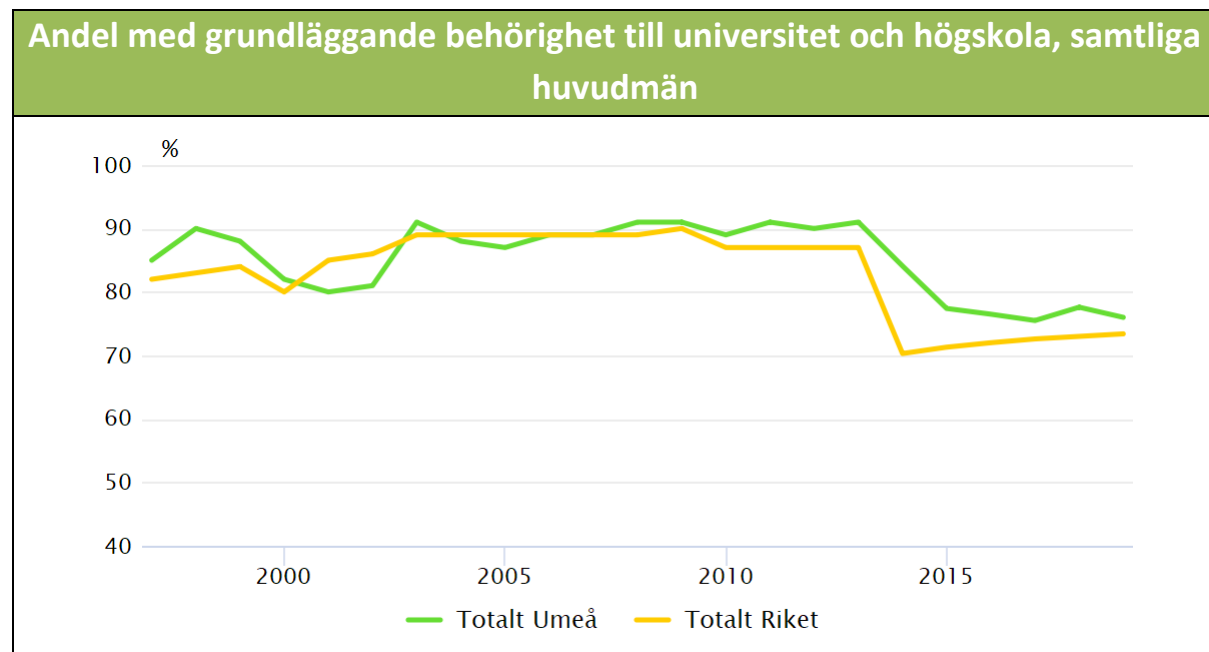
Datakälla: Kolada (SCB)

Kommentar

Andel invånare i Umeå med eftergymnasial utbildning fortsätter att öka och ligger nu på 56 procent. Ökningen har de senaste åren främst skett hos kvinnor där 63 procent har eftergymnasial utbildning medan ökningen har stagnerat hos män och har legat på ungefär samma nivå de senaste åren, 49 procent.

Andelen med eftergymnasial utbildning är högre i Umeå än snittet i riket som ligger på 43 procent. Den kommun med högst andel är Danderyd på 73 procent.

INDIKATOR B.1.2.1

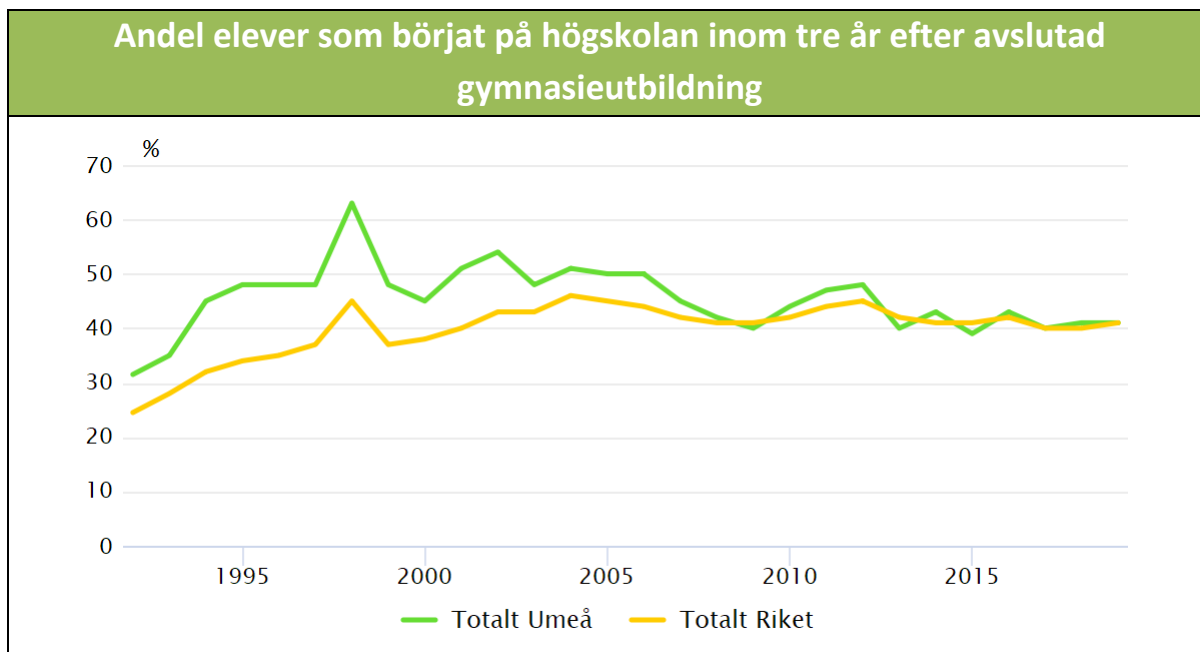
Datakälla: Skolverket; Jämförelsetal och Siris

Kommentar

Andelen behöriga sjönk något 2019 och ligger nu på 76 procent. Behörigheten till universitet och högskola är högre i Umeå jämfört med snittet i riket.

År 2014 och 2015 sjönk andelen behöriga till högskolestudier kraftigt vilket beror på att de var första kullarna som gick ut nya gymnasieskolan, Gy 2011. I nya gymnasieskolan finns yrkesprogram som inte ger behörighet till universitet och högskolor. Elever på yrkesprogram kan komplettera med kurser för att få grundläggande behörighet, men färre än hälften av eleverna gör det.

INDIKATOR B.1.2.2

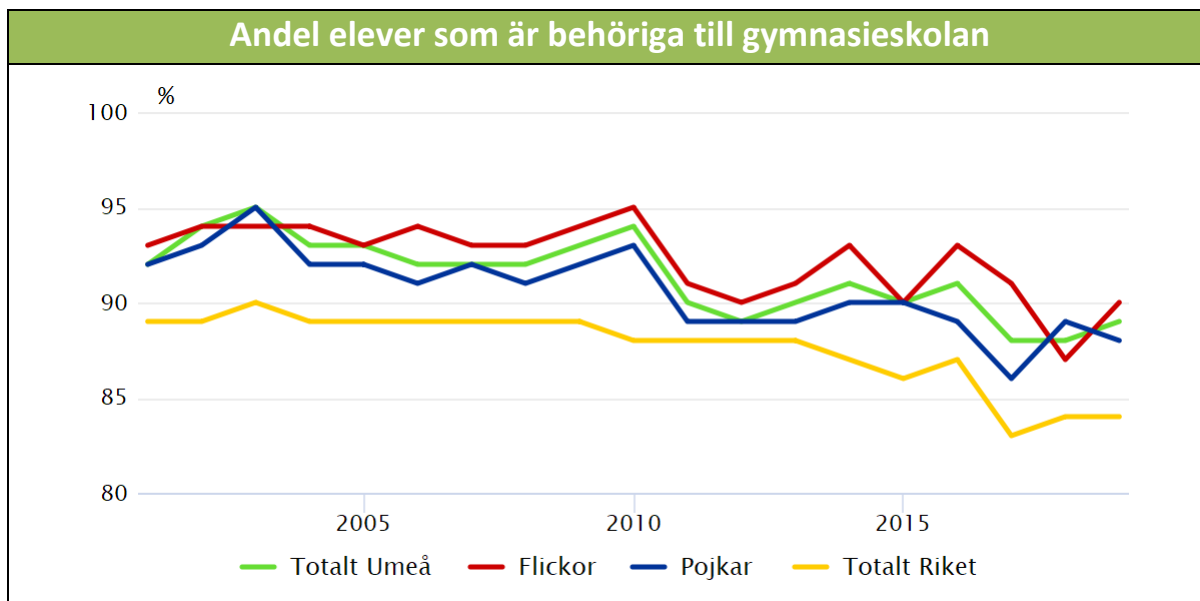
Datakälla: Skolverket

Kommentar

41 procent av eleverna påbörjar högskolestudier inom tre år efter avslutad gymnasieutbildning, vilket är samma som föregående år. Andelen varierar något år för år och uppvisar ingen tydlig trend sedan 2008.

Umeå ligger på samma nivå som riket. Bästa kommun är Danderyd där 65 procent av eleverna börjar högskolan inom tre år.

INDIKATOR B.1.2.3A

Datakälla: Skolverket, Folkhälsomyndigheten

För att en elev ska vara behörig krävs godkänt betyg i ämnena svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik samt fem ytterligare ämnen.

Kommentar

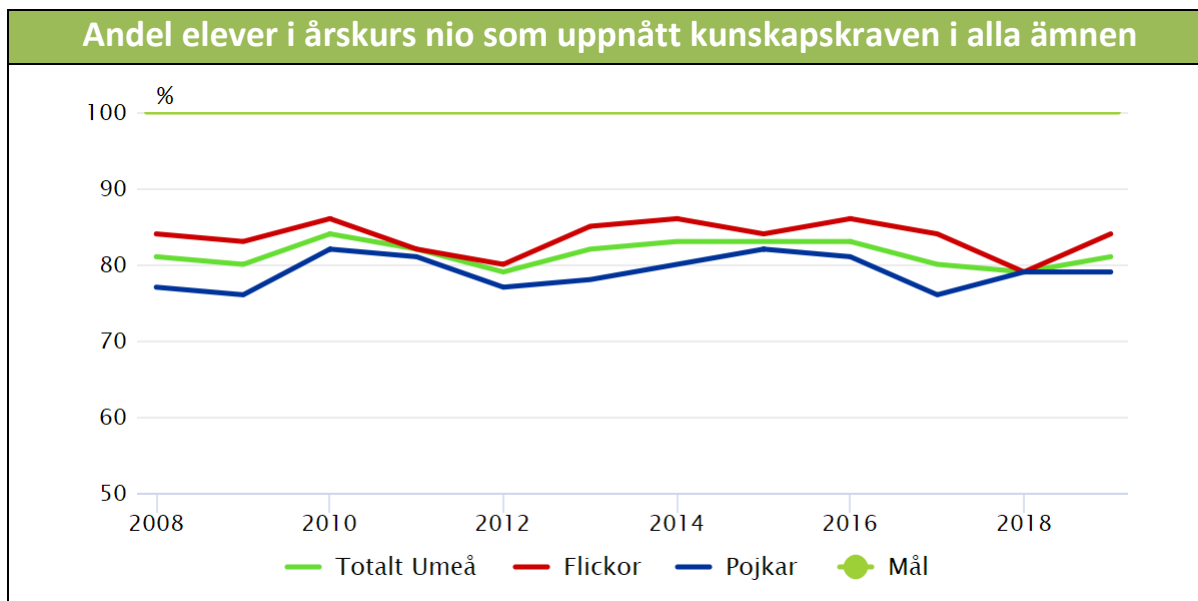
Andelen elever med behörighet till gymnasiet ökade under 2019 och ligger nu på 89 procent i Umeå. Behörigheten hos flickor är återigen högre än hos pojkarna.

Om man ska utvärdera utvecklingen över en längre tidsperiod bör man utgå från 2011 då kraven för behörighet att söka till gymnasiet skärptes inför nya gymnasieskolan 2011. Den kraftiga minskningen 2017 beror framför allt på ökad andel nyanlända barn under läsåret 2015/16. Dessa (med okänd bakgrund) togs inte med i statistiken 2016, men ingår 2017 och framåt.

För 2017–2019 finns även uppgifter om andel behöriga elever exklusive nyanlända (både de med okänd bakgrund som saknar personnummer samt nyanlända som kommit till Sverige de fyra senaste åren). Där kan man se en minskande andel, från 93 procent 2017 till 91 procent 2019.

Umeå ligger fortfarande över medel i riket där 84 procent är behöriga till gymnasiet. I nio kommuner är i stort sett alla behöriga till gymnasiet, nämligen Arjeplog, Arvidsjaur, Älvsbyn, Vaxholm, Storfors, Norsjö, Robertsfors, Åsele samt Grästorp.

INDIKATOR B.1.2.3B

Datakälla: Kolada (Skolverket)

Indikatorn avser elever i grundskolan med godkänt betyg i alla ämnen som ingått i elevens utbildning. Data 2018 avser läsåret 2017/2018.

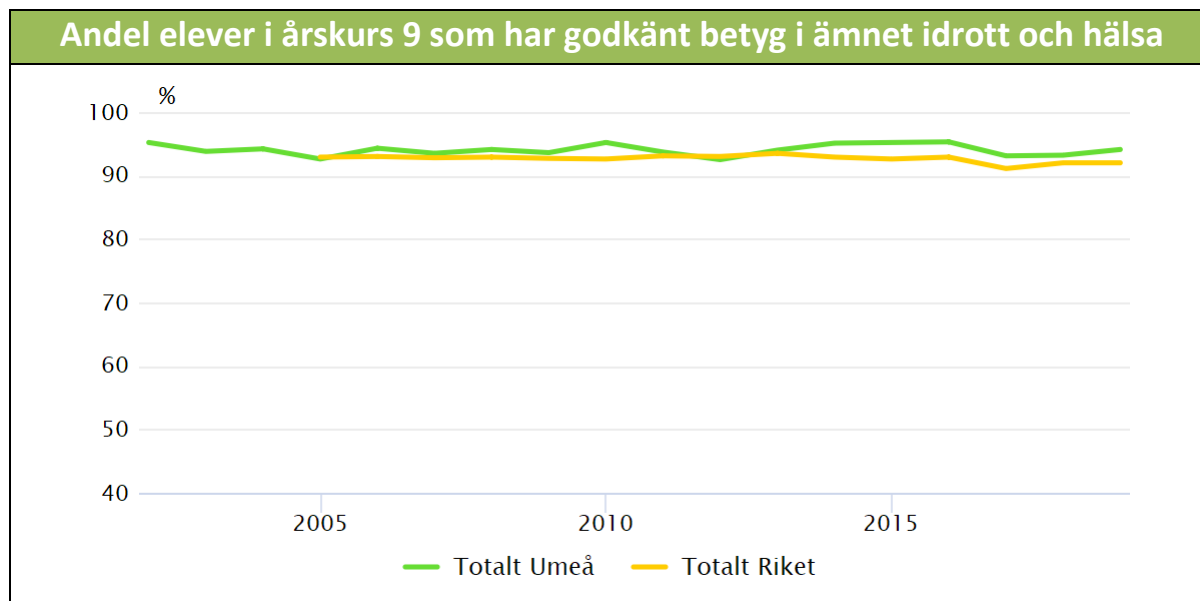
Kommentar

År 2019 bröts den nedåtgående trenden och andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen ökade 2019 till 81 procent. Ökningen har skett hos flickor där man kan se en skillnad på fem procentenheter jämfört med föregående år. Dock minskade andelen markant 2018 hos flickor och andelen ligger nu på en mer normal nivå för Umeå.

För pojkar kan man se en markant minskning 2017. För år 2016 redovisas statistik exklusive elever med okänd bakgrund (elever utan personnummer) men för år 2017 ingår dessa i statistiken vilket förklarar den lägre andelen behöriga pojkar detta år.

Umeå kommun har en högre andel elever som uppnår kunskapskraven än motsvarande siffra för riket som är 76 procent. Bästa kommun 2019 är Älvsbyn där 96 procent av eleverna har godkänt betyg i alla ämnen.

INDIKATOR B.1.2.4

Datakälla: Skolverket

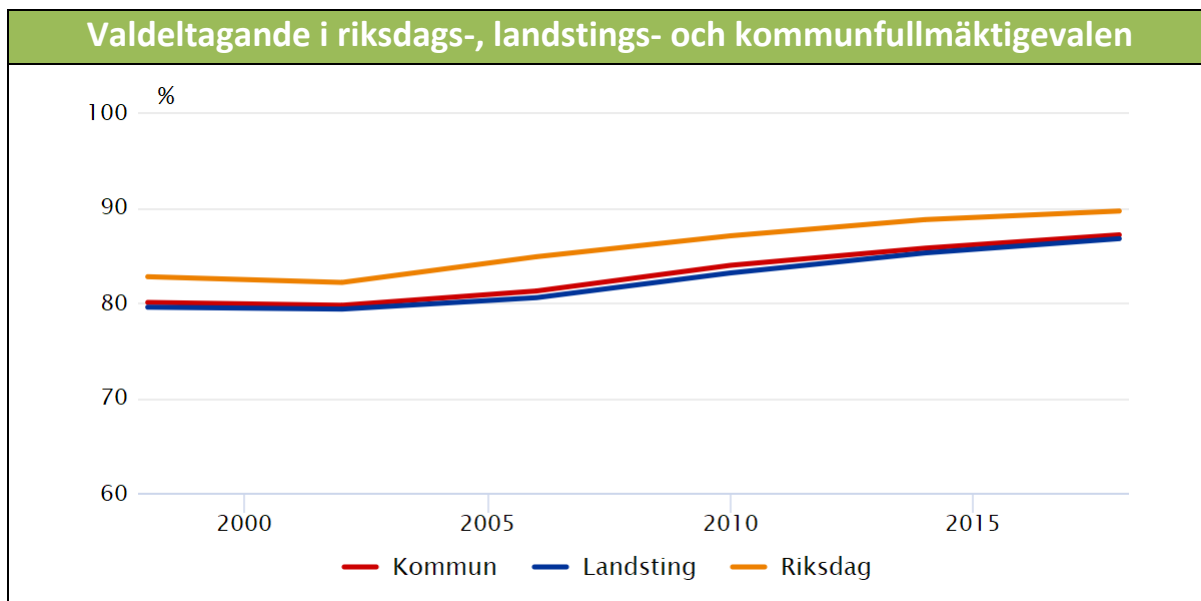
Data 2018 avser läsåret 2017/2018.

Kommentar

94 procent av eleverna har godkänt betyg i idrott och hälsa. Andelen godkända inom idrott och hälsa har legat på ungefär samma nivå sedan 2008.

Andelen godkända elever i Umeå är något högre än genomsnittet för riket som ligger på 92 procent.

INDIKATOR B.1.3.1

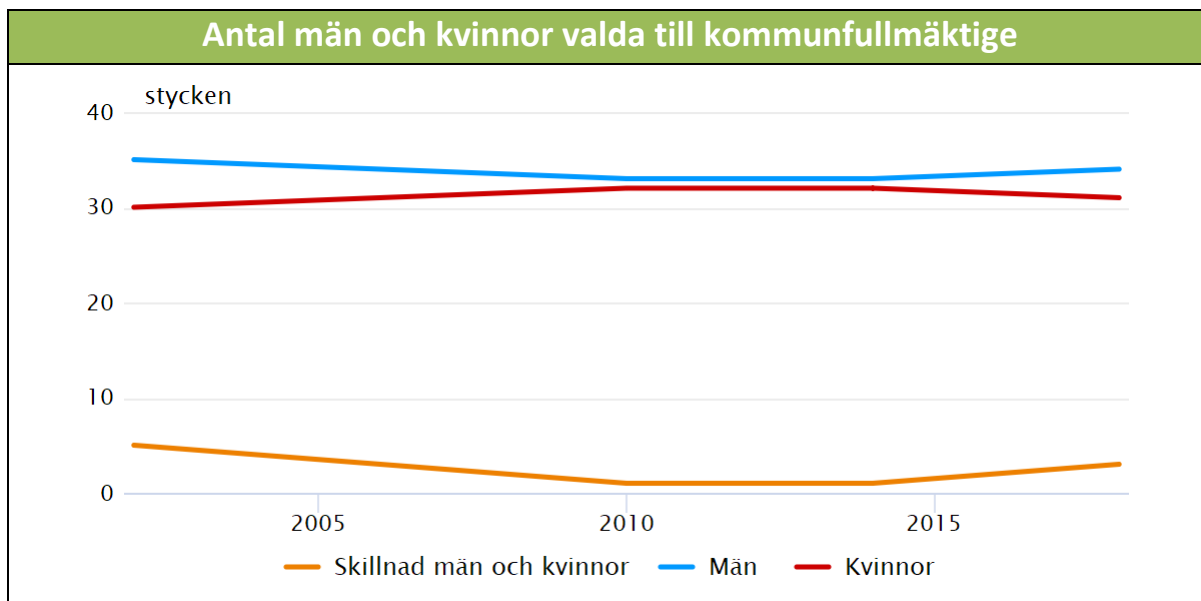
Datakälla: Folkhälsomyndigheten

Kommentar

Valdeltagandet i Umeå fortsätter att öka. Detta gäller i valet till kommunfullmäktige såväl som landstingsvalet och riksdagsvalet. Högst valdeltagande har riksdagsvalet med 90 procent 2018.

I samtliga val är valdeltagandet högre i Umeå än medel för riket där valdeltagandet i riksdagsvalet låg på 87 procent 2018. Den kommun med högst valdeltagande är Lomma (precis som vid förra valet) som har ett valdeltagande på 94 procent i riksdagsvalet.

INDIKATOR B.1.3.2

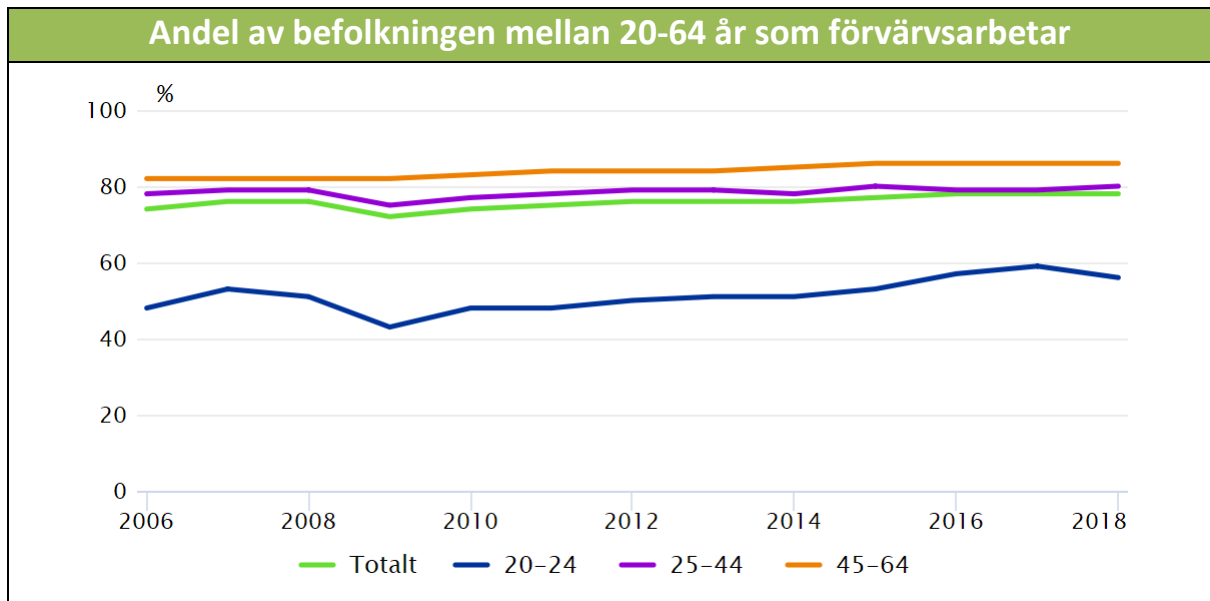

Datakälla: Umeå kommun och Valmyndigheten

Kommentar

Efter valet 2018 ökade gapet mellan män och kvinnor något och fördelningen är nu 34 manliga respektive 31 kvinnliga ledamöter i kommunfullmäktige. De partier med fler män än kvinnor är Centerpartiet, Moderaterna samt Arbetarpartiet tidigare Rättvisepartiet Offensiv (har dock endast två mandat). Vänsterpartiet är det enda parti med fler kvinnor än män medan övriga partier har lika många män som kvinnor.

INDIKATOR B.1.4.1

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Folkhälsodata

Indikatorn beskriver arbetsituationen för åldersgrupperna 20-24, 25-44 och 45-64 år.

Kommentar

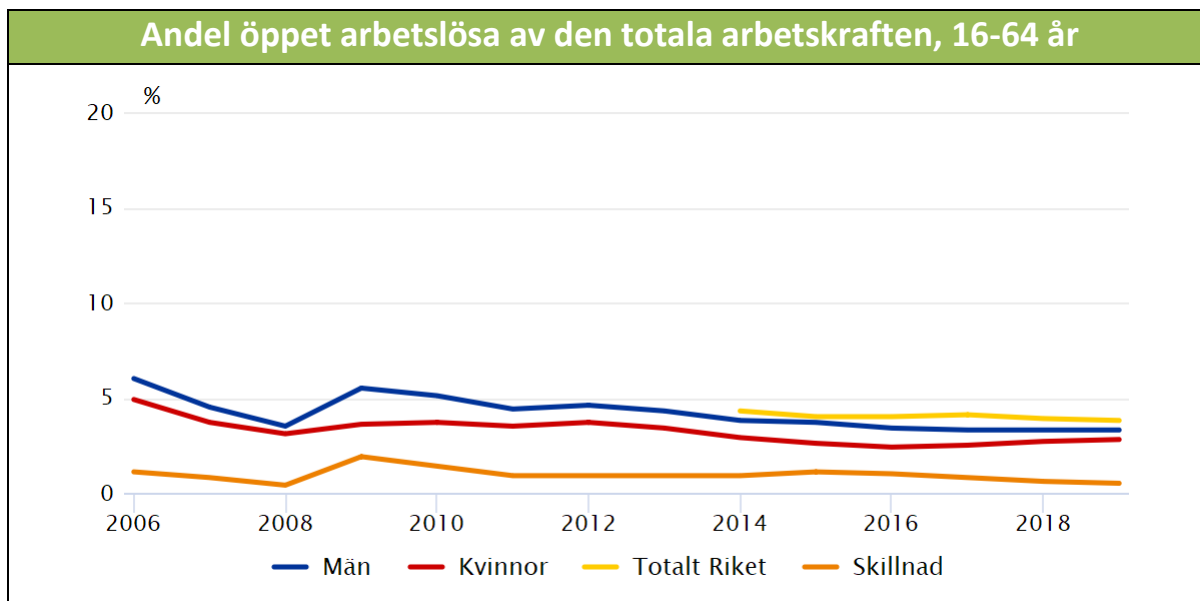
Andelen förvärvsarbetande inom åldrarna 20–64 fortsätter att öka efter lågkonjunkturen 2008/2009 och ligger nu på drygt 78 procent. Störst ökning har skett inom åldrarna 20-24 och ligger nu på 57 procent. Dock avtog den positiva trenden 2018. Även inom åldrarna 45–64 har andelen förvärvsarbetande ökat sedan lågkonjunkturen och ligger nu på 86 procent. Förvärvsarbetande inom åldrarna 24-44 ligger på samma nivå som 2008, 79 procent.

Andelen förvärvsarbetande i Umeå är dock lägre än snittet i riket som är en procentenhet högre. Störst är skillnaden i åldrarna 20–24 där andelen i riket ligger på 64 procent och i Umeå 57 procent, vilket kan förklaras av att Umeå är en universitetsstad med många som studerar. I åldrarna 45–64 är andelen högre i Umeå, 86 procent, jämfört med riket, 82 procent.

Bästa kommun är Habo där andelen förvärvsarbetare inom åldrarna 20–64 ligger på 89 procent.

Andelen förvärvsarbetande är högre bland män än bland kvinnor. Detta gäller alla åldersgrupper. Samma fördelning kan man se för riket.

INDIKATOR B.1.4.2

Datakälla: Folkhälsomyndigheten och Arbetsförmedlingen

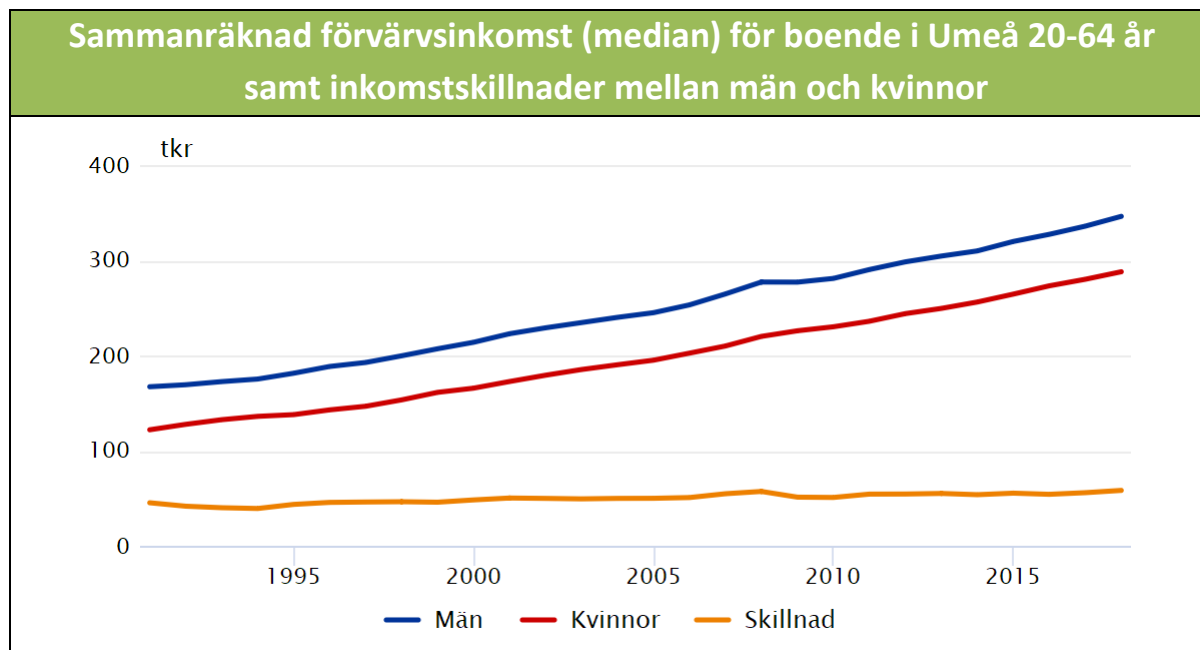
Arbetskraften beräknas som summan av antalet förvärvsarbetande, antalet öppet arbetslösa och antalet arbetssökande i program med aktivitetsstöd. Andelen arbetslösa relateras till arbetskraften två år tillbaka.

Kommentar

Arbetslösheten 2019 ligger på tre procent vilket den har gjort senaste åren. Ur ett längre tidsperspektiv har det varit en långsamt nedåtgående trend sedan lågkonjunkturen 2008/2009 och ligger nu på ungefär samma nivå som 2008. Fler män än kvinnor är arbetslösa men skillnaden har minskat under åren och det skiljer nu 0,5 procentenheter.

Arbetslösheten totalt sett är lägre i Umeå än för riket där andelen ligger på 3,8 procent. Kommunen med lägst andel arbetslösa är Öckerö som har en andel på 1,5 procent.

INDIKATOR B.1.4.3

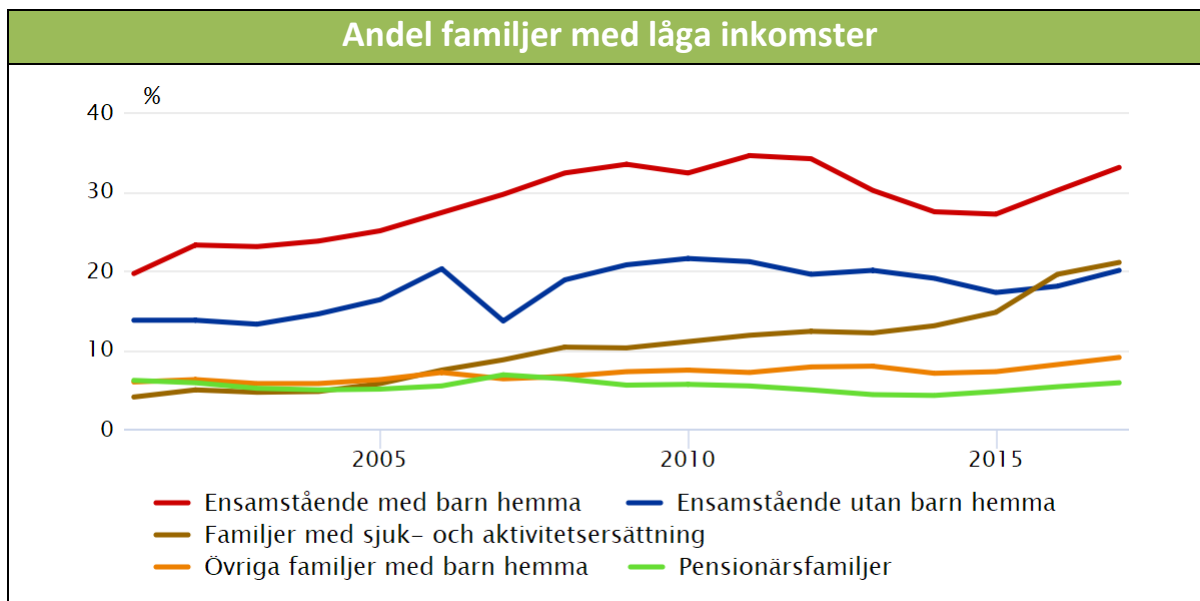
Datakälla: SCB

Kommentar

Medianinkomsten för både kvinnor och män har ökat kontinuerligt. Löneskillnaden mellan män och kvinnor är ca 58 200 kronor. Löneskillnaden mellan könen har ökat i ett längre tidsperspektiv, sedan 1994 och framåt. Under 2010-talet har skillnaden legat på ungefär samma nivå men ökade något 2018. Sedan 1991 var inkomstskillnaden som störst 2018, därefter 2008. Den ökade löneskillnaden 2018 gäller även riket som helhet.

Jämställdheten är bättre i Umeå än för riket där skillnaden mellan män och kvinnor är 62 600 kronor. Den kommun med lägst löneskillnad mellan könen är Haparanda, där skillnaden ligger på 8 300 kr.

INDIKATOR B.1.4.4

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Folkhälsodata

Låga inkomster innebär här att den gemensamma inkomsten ligger under 60 procent av medianinkomsten.

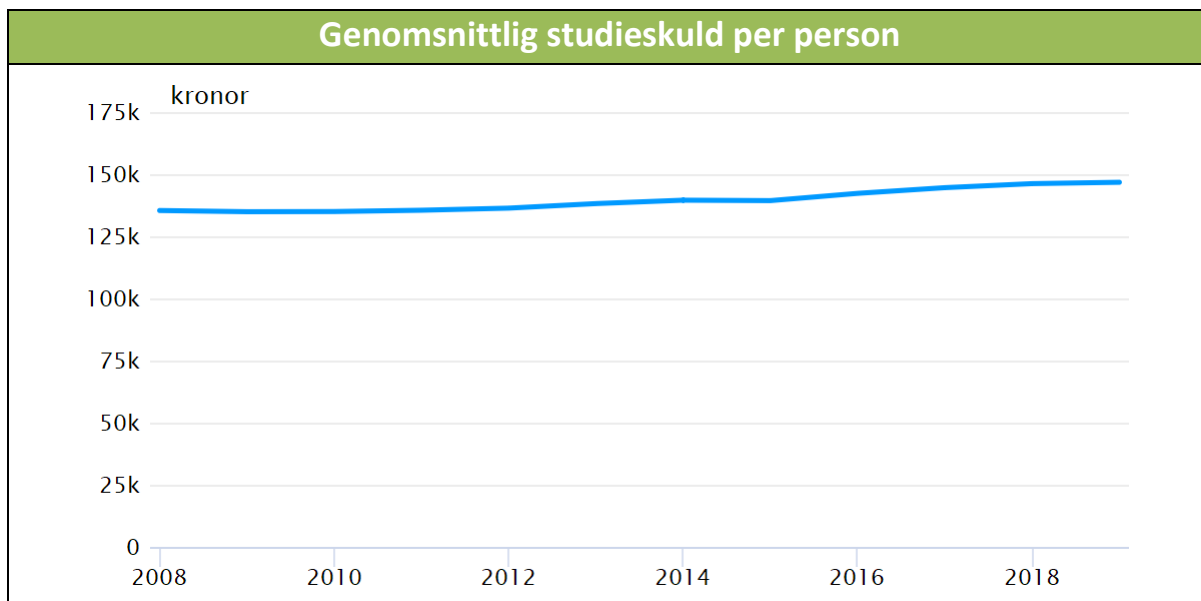
Kommentar

Ett viktigt folkhälsomål är att minska klyftorna i samhället. Trenden har dock gått åt motsatt håll sedan början av 2000-talet. Men efter 2010/2011 har familjer med låga inkomster minskat inom vissa grupper men har de senaste två åren ökat inom alla grupper.

Låga inkomster är vanligast bland ensamstående med hemmavarande barn och har ökat markant de två senaste åren. Hos familjer med sjuk- och aktivitetsersättning har andelen haft en konstant ökning under hela 2000-talet, med en markant ökning 2016. Totalt har andelen ökat med 17 procentenheter sedan 2001.

Umeås medelvärde i de studerade grupperna är bättre än i riket som helhet. Umeå har ett medelvärde på nästan 18 procent medan riket har ett medelvärde på nästan 20 procent. Bästa kommun är Lomma där medelvärdet ligger på knappt 10 procent.

INDIKATOR B.1.4.5

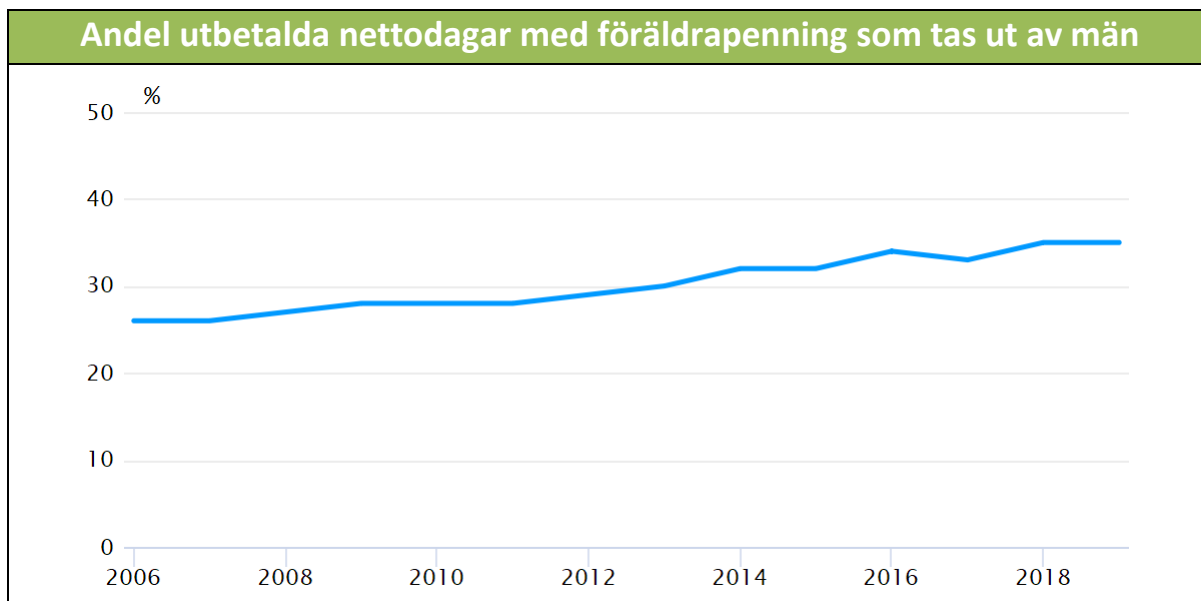
Datakälla: CSN

Kommentar

Den genomsnittliga studieskulden är 146 741 kronor och har ökat med åtta procent sedan 2008 vilket stämmer väl överens med att andel personer med eftergymnasial utbildning har ökat.

Umeå har en högre genomsnittlig skuld än riket där skulden ligger på 139 108 kronor. Lägst genomsnittlig studieskuld har invånare i Perstorp på 92 754 kronor och högst studieskuld har de i Solna på 170 480 kronor.

INDIKATOR B.1.4.6

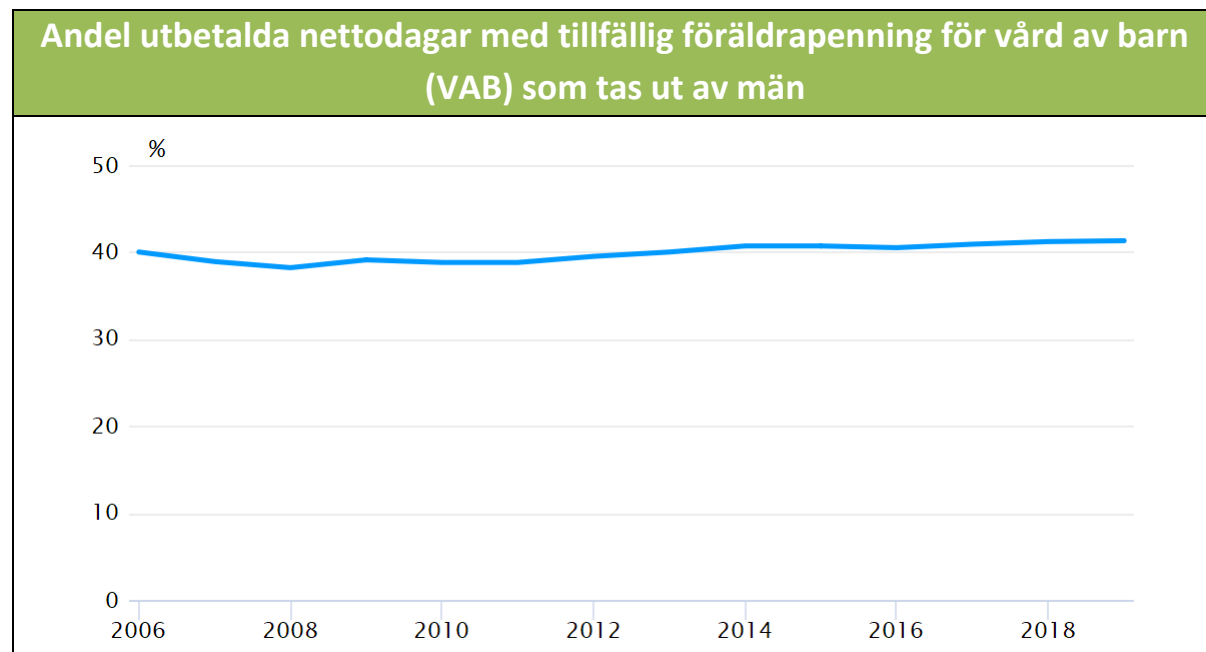
Datakälla: Kolada (Försäkringskassan)

Kommentar

År 2019 tog män i Umeå ut 35 procent av föräldrapenningen vilket är samma som föregående år. Männen har dock ökat sin andel från 27 procent år 2008.

Fler män i Umeå tar ut föräldradagar än snittet i riket som ligger på 30 procent. Mest jämställt är Trosa där män har tagit ut 36 procent av föräldradagarna. Därefter kommer Vallentuna och Umeå.

INDIKATOR B.1.4.7

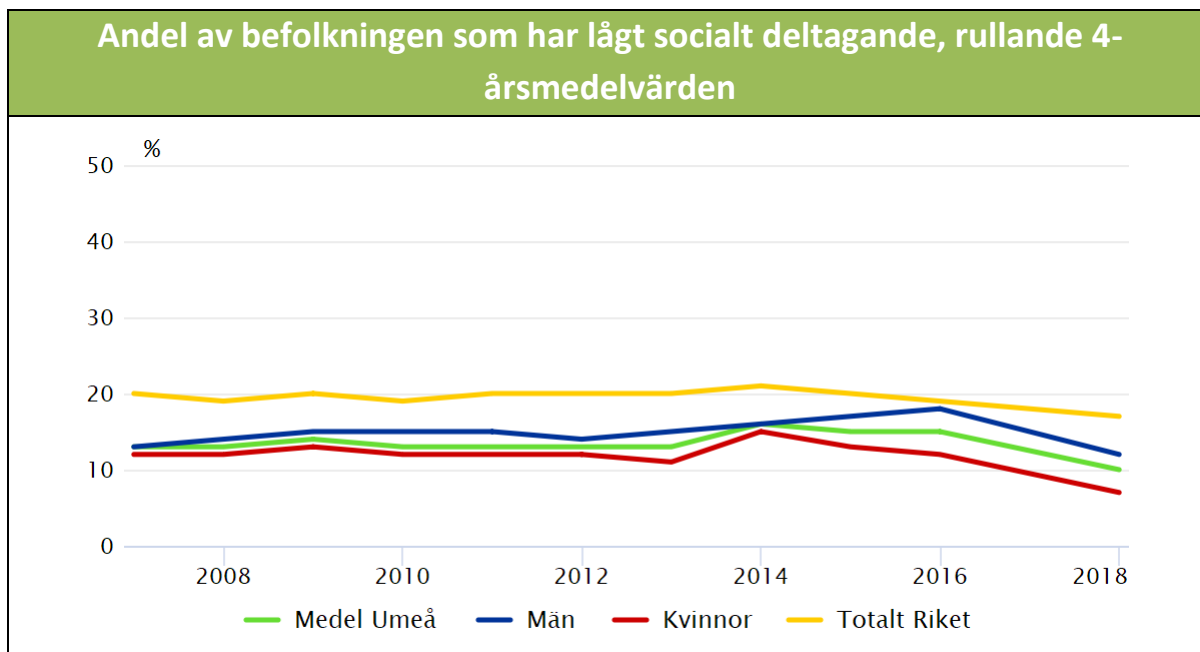
Datakälla: Kolada (Försäkringskassan)

Kommentar

Män är hemma färre dagar med sina barn vid sjukdom än vad kvinnor är. Antal utbetalda VAB-dagar som tas ut av män har dock ökat något sedan 2008 och ligger nu på 41 procent.

Umeå kommun är mer jämställd jämfört med riket där andelen i snitt är 38,5 procent. De kommuner med högst andel VAB-dagar som tas ut av män är Dorotea och Vadstena, 47 procent.

INDIKATOR B.1.5.2

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

Data baseras på den Nationella folkhälsoenkäten där respondenterna fått fylla i vilka sociala aktiviteter de deltagit i de senaste 12 månaderna. De med lågt socialt deltagande har som mest deltagit i en aktivitet.

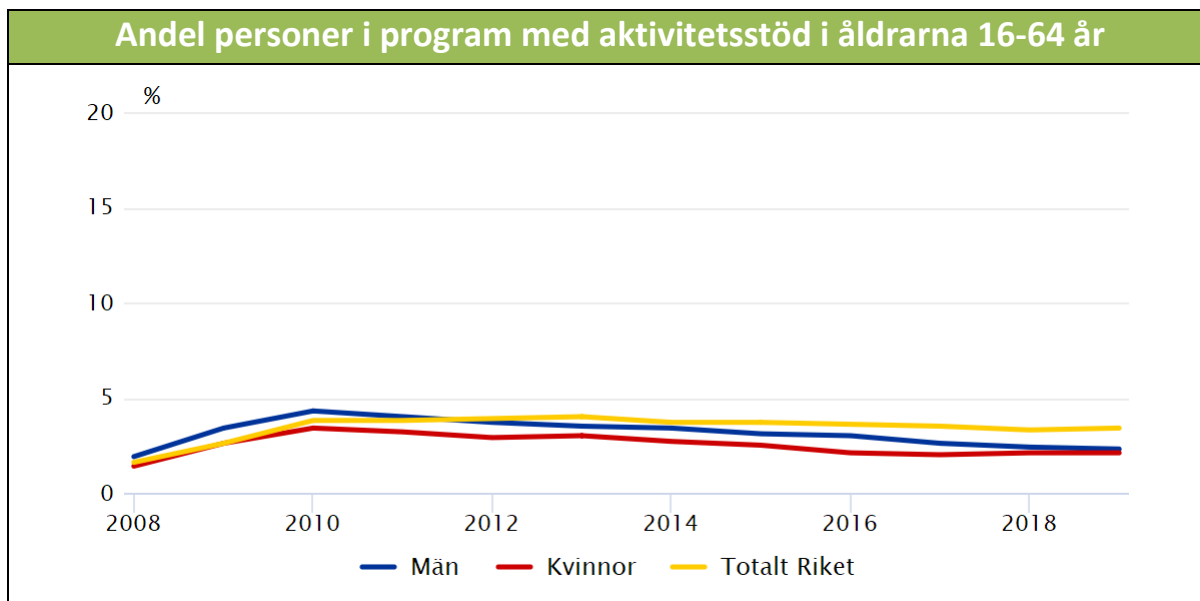
Kommentar

10 procent av umeåborna har lågt socialt deltagande, vilket är lägre jämfört med de tre föregående åren och något lägre jämfört med 2008. År 2016 reviderades enkäten och aktiviteter kopplat till internet finns nu med som alternativ, vilket kan förklara varför andelen har sjunkit de senaste åren.

Män har lägre socialt deltagande än kvinnor, 12 respektive 7 procent.

I riket är det en högre andel med lågt socialt deltagande, 17 procent. Den kommun med lägst andel som har rapporterat lågt socialt deltagande är Danderyd som har en andel på sju procent.

INDIKATOR B.1.5.3

Datakälla: Arbetsförmedlingen

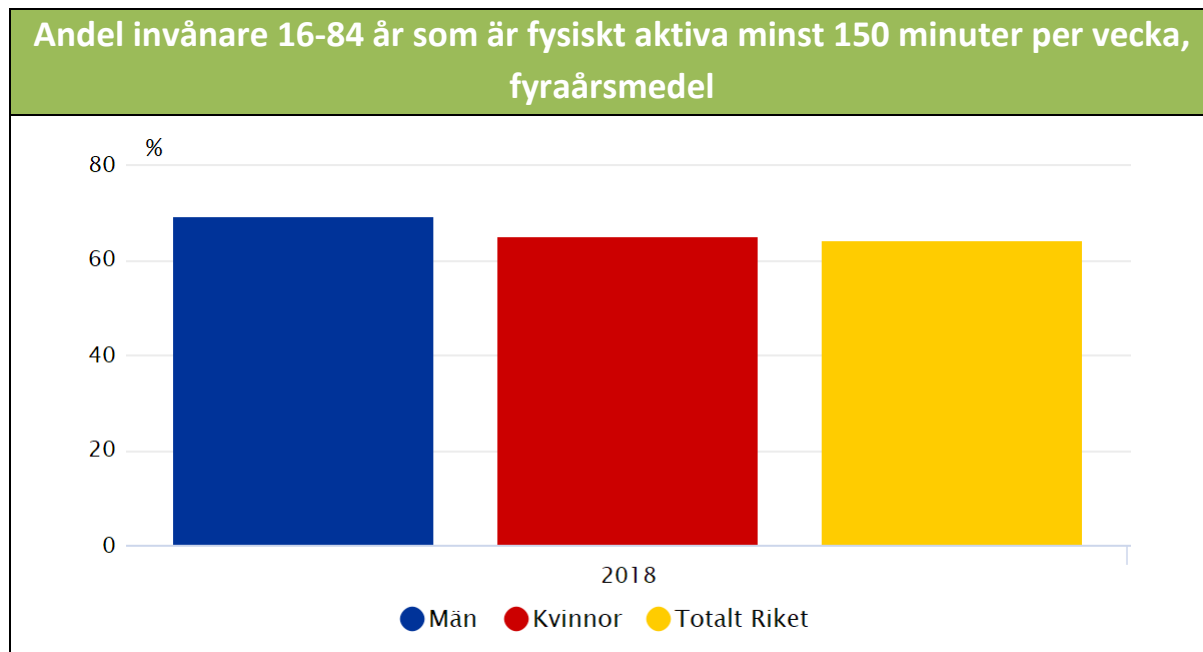
Aktivitetsstöd är en del av arbetsmarknadspolitiken i Sverige. Den utbetalas till personer som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Indikatorn visar andel personer i program med aktivitetsstöd av den registerbaserade arbetskraften.

Kommentar

Allt färre deltar i aktivitetsstöd. Andelen har haft en konstant minskning sedan 2010 och ligger nu på 2,2 procent. Under samma period har andelen öppet arbetslösa minskat och andelen som förvärvsarbetar ökat. Nästan lika många män och kvinnor är delaktiga i aktivitetsstöd, andelen är något högre hos män. Men skillnaden mellan könen har minskat de senaste åren.

Levnadsvanor

INDIKATOR B.2.1.1

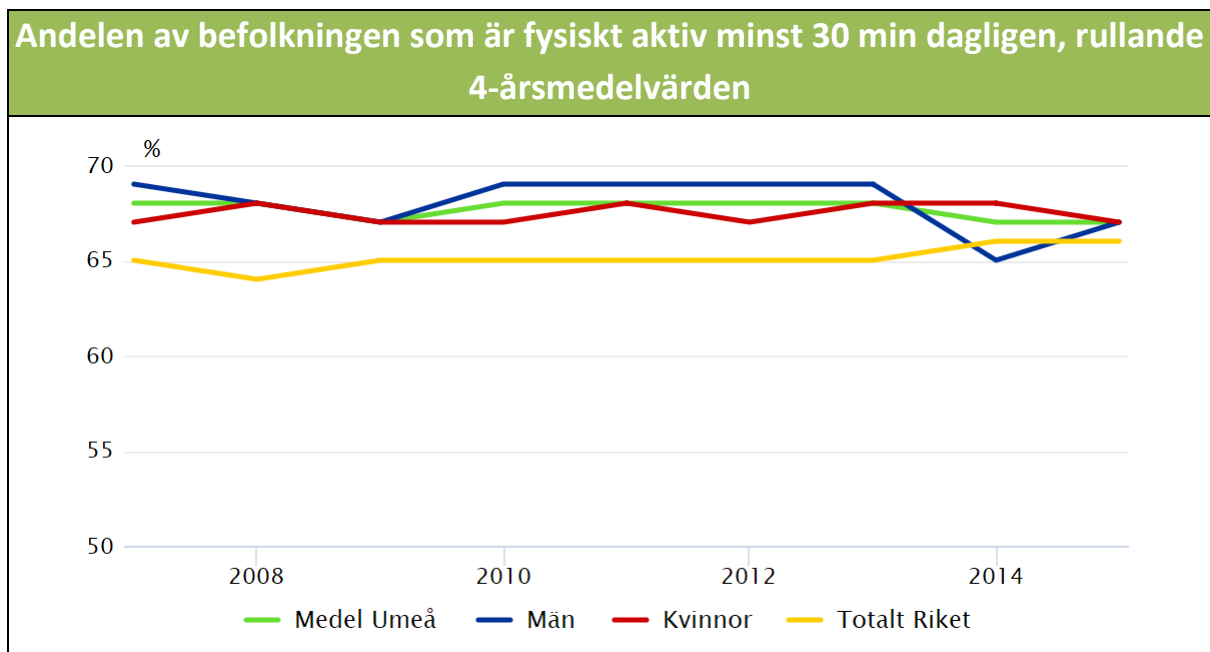
Datakälla: Kolada (Befolkningsundersökning Hälsa på lika villkor)

Kommentar

Fler män än kvinnor är aktiva minst 150 minuter per vecka. Umeå kommun ligger över genomsnittet i riket. Den kommun med högst andel aktiva är Danderyd på 75 procent.

WHO har kommit med nya rekommendationer, därför finns det bara data för ett år.

INDIKATOR B.2.1.2

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

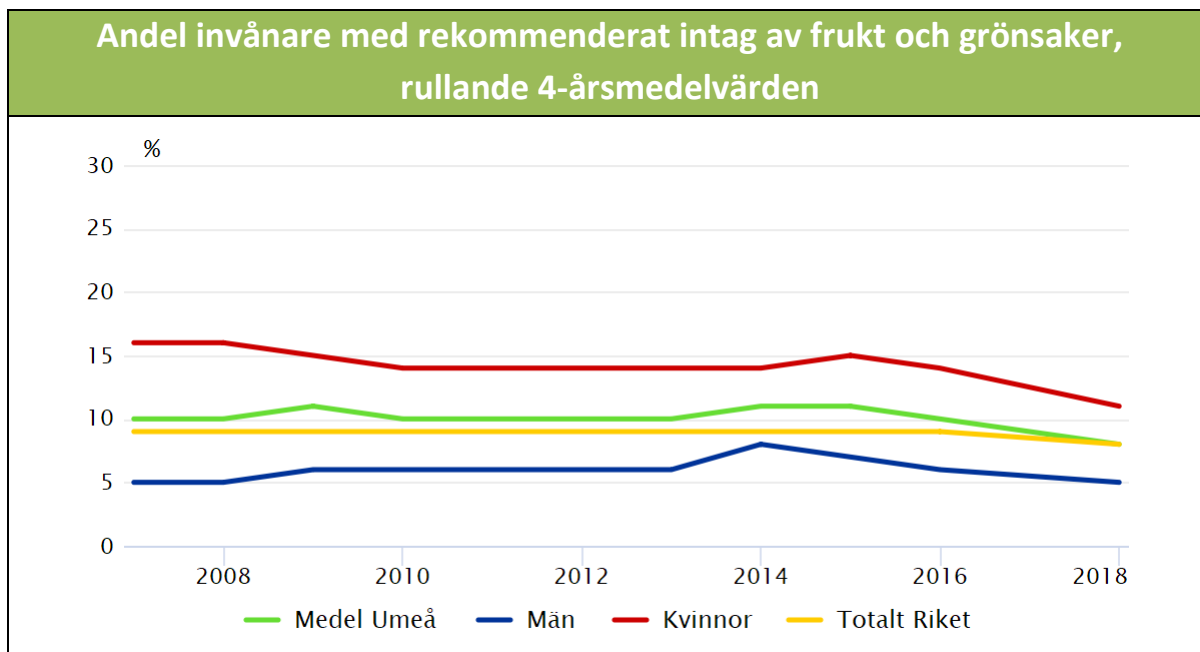
Kommentar

Diagrammet redovisar WHO:s tidigare rekommendationer. Andelen som uppgav att de är fysiskt aktiva minst 30 min per dag var 67 procent och har legat mellan 67–68 procent under åren 2008-2015.

Umeå låg 2015 något över genomsnittet för hela riket som var 66 procent. Bästa kommun var Täby där 74 procent sa sig vara fysiskt aktiva 2015.

Frågan har ändrats från och med 2016-års enkät. Nya 4-årsmedelvärden presenteras ovan.

INDIKATOR B.2.2.1

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

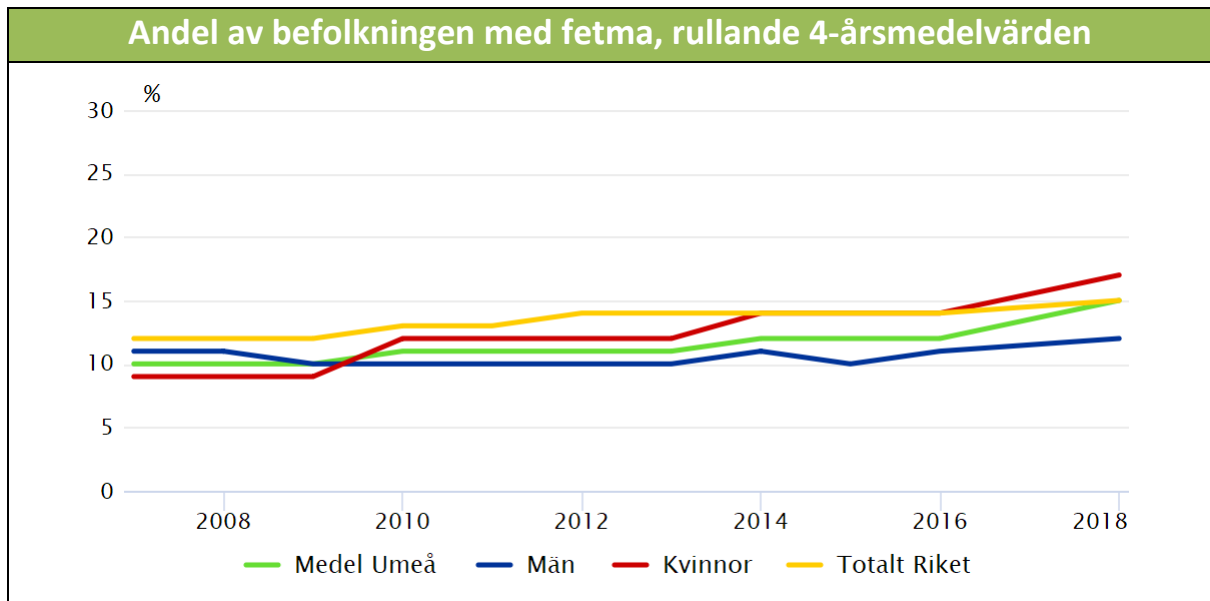
Rekommenderat intag enligt den Nationella folkhälsoenkäten motsvarar minst 5 gånger/dag. Livsmedelverkets rekommendationer för vuxen är 500 gram frukt och grönsaker per dag.

Kommentar

Frukt- och grönsaksätandet ligger nu på lägsta nivån hittills, åtta procent äter rekommenderade mängder. Minskningen är inte statistiskt säkerställd. Minskning har skett både hos kvinnor och män. Det är fortfarande högre andel kvinnor som äter rekommenderade mängder, elva procent jämfört med fem procent hos män.

Umeå ligger på samma nivå som riket. Bästa kommun är Danderyd där 12 procent av befolkningen äter det rekommenderade intaget av frukt och grönsaker.

INDIKATOR B.2.2.2

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

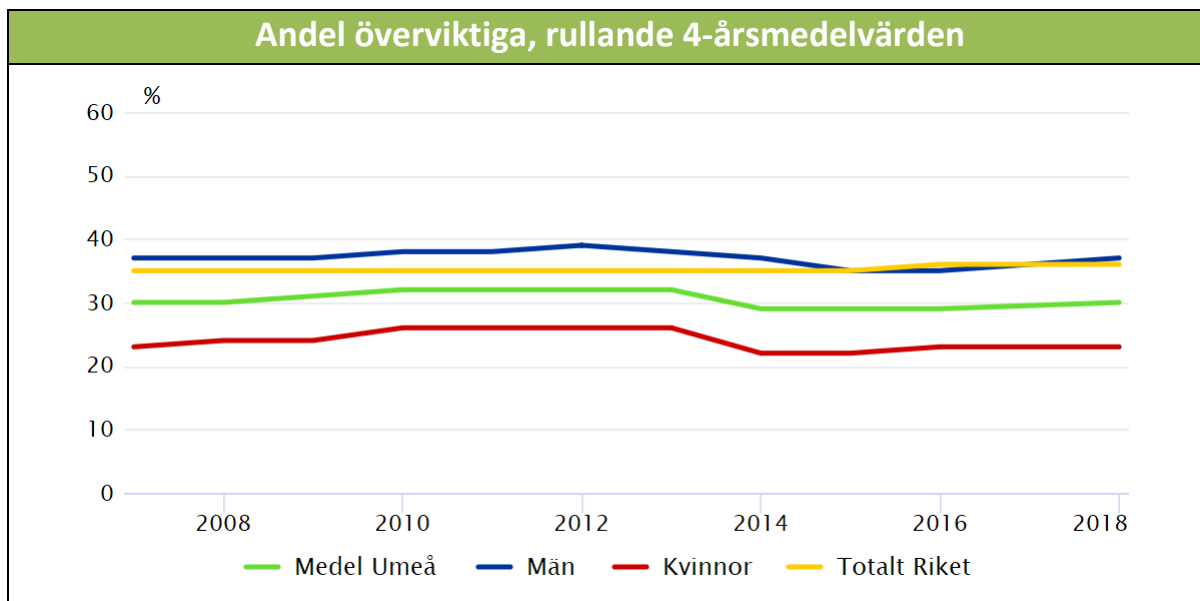
Med fetma menas att personen har ett Body Mass Index (BMI) som är högre än 30. BMI baseras på ett visst förhållande mellan individers vikt och längd (kg/m^2) och räknas ut genom att multiplicera längden (i meter) med längden (i meter) och dividera vikten (i kg) med det talet.

Kommentar

15 procent av umeåborna har en vikt som räknas till fetma, en ökning med fem procentenheter sedan 2008. Den största ökningen har skett de senaste åren. Ökningen har främst skett hos kvinnor där andelen nu ligger på 17 procent. Hos män ligger andelen med fetma på 12 procent. Skillnaden mellan män och kvinnor är dock inte statistiskt säkerställd.

Andelen med fetma i Umeå ligger nu på samma nivå som i riket. Den kommun med lägst andel med fetma är Danderyd, sex procent.

INDIKATOR B.2.2.4

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

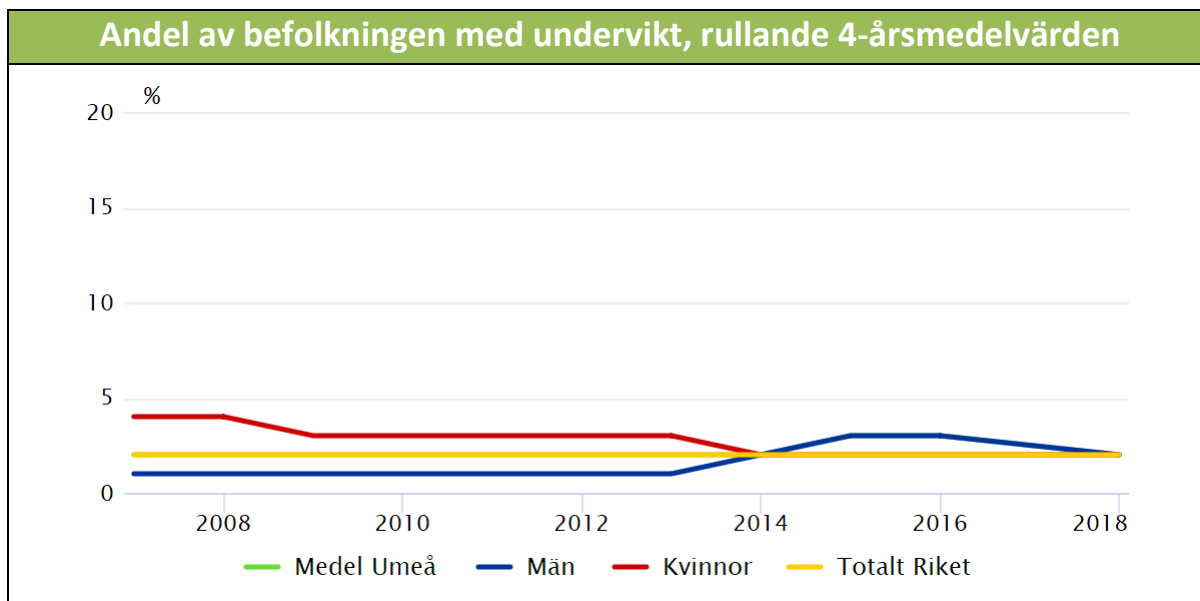
Med övervikt menas BMI mellan 25 och 30.

Kommentar

Andelen överviktiga (som ej räknas till fetma) i Umeå är 30 procent, och har legat på ungefär samma nivå sedan 2008. Andelen överviktiga är signifikant högre hos män.

Andelen överviktiga är lägre i Umeå jämfört med riket där andelen ligger på 36 procent. Den kommun med lägst andel överviktiga är Lund där andelen ligger på runt 25 procent.

INDIKATOR B.2.2.3

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

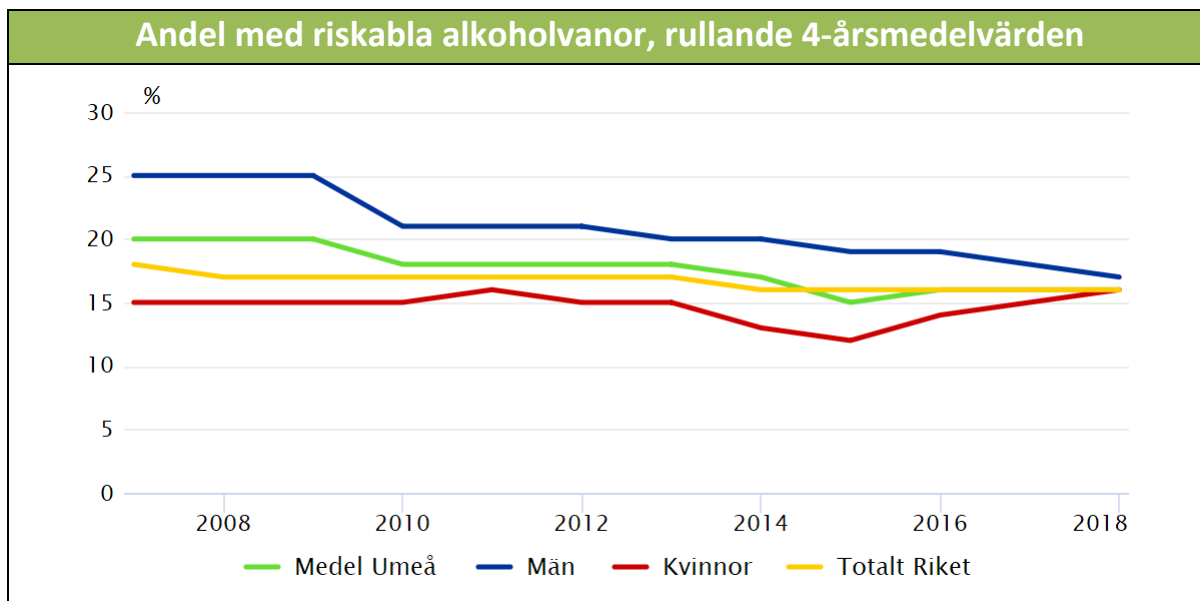
Med undervikt menas BMI under 18,5.

Kommentar

Två procent av umeåborna är underviktiga, vilket är samma som 2008. Lika många män som kvinnor är underviktiga.

Andelen underviktiga i Umeå ligger på samma nivå som riket. Kommuner med lägst andel underviktiga är Arvika, Berg, Storuman, Dorotea och Övertorneå där andelen ligger kring 0 procent.

INDIKATOR B.2.3.1

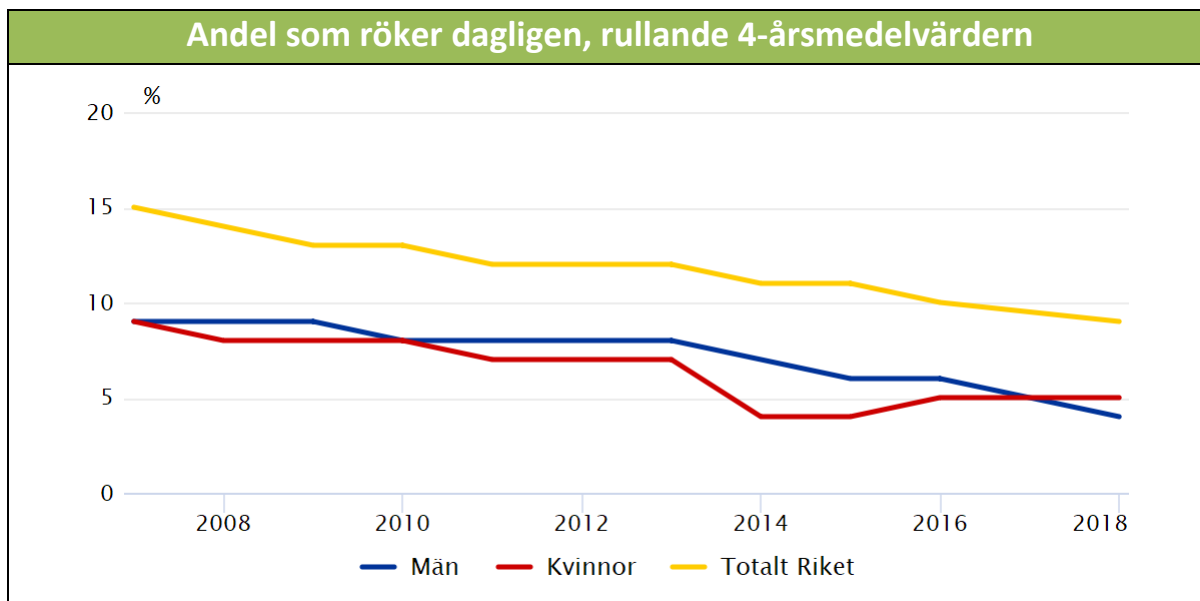
Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

Kommentar

16 procent av umeåborna har riskabla alkoholvanor vilket är en minskning jämfört med 2008. Minskningen har skett bland män där man kan se en markant skillnad jämfört med 2008, andelen ligger nu på nästan samma nivå som hos kvinnor. Andel kvinnor med riskabla alkoholvanor ligger nu på samma nivå som 2008 efter att ha haft en ökande trend de senaste åren.

Risikonsumtionen i Umeå ligger i samma nivå som riket. Den kommun med lägst andel invånare med risikonsumtion av alkohol är Hultsfred där andelen ligger på nio procent.

INDIKATOR B.2.3.2

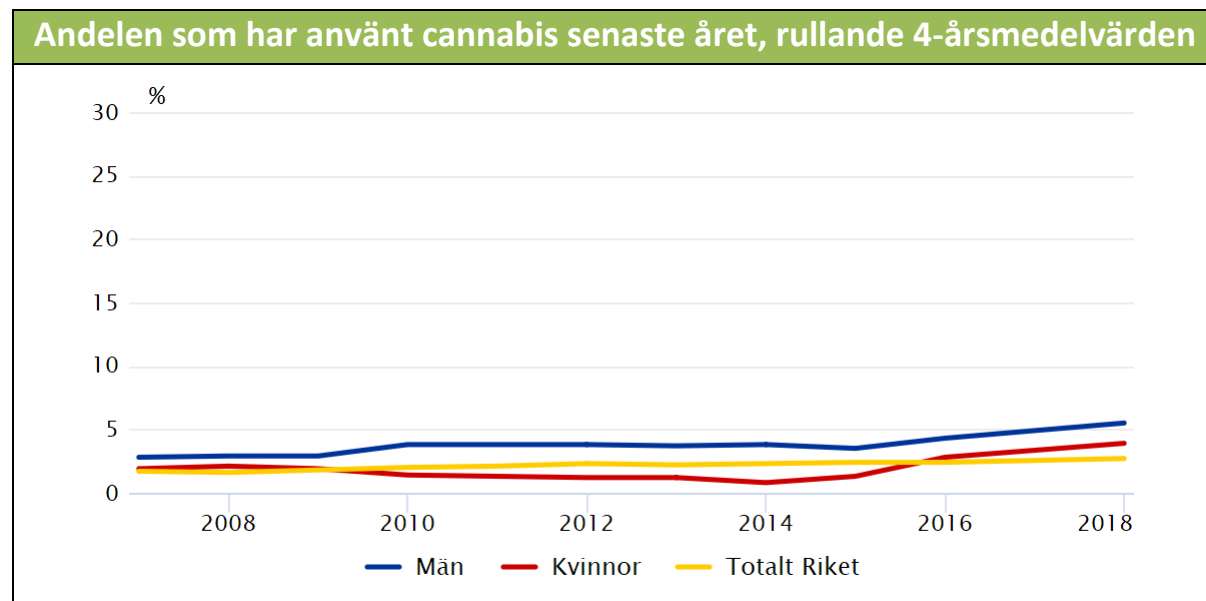
Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

Kommentar

Fyra procent av umeåborna röker dagligen vilket är en minskning sedan 2008. Minskningen har skett hos både män och kvinnor.

Genomsnittet i riket är nio procent. Den kommun med lägst andel daglig rökare är Krokoms där andelen ligger på två procent.

INDIKATOR B.2.3.3

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

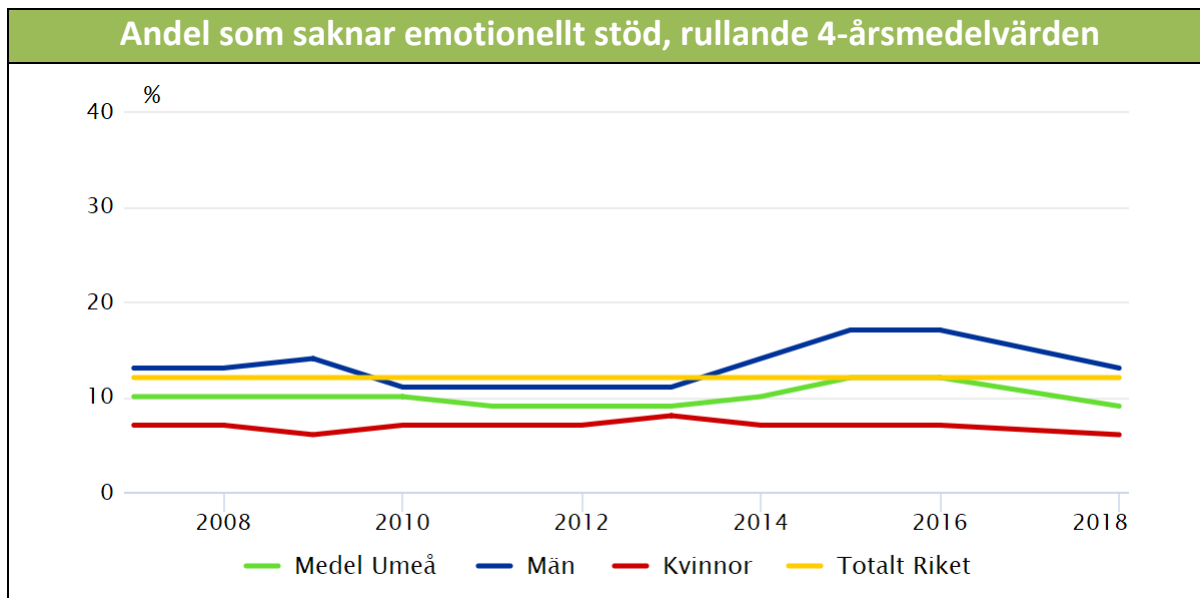
Kommentar

Cannabisanvändningen ser ut att ha ökat sedan 2008 och ligger nu runt fem procent. Ökningen är dock inte statistiskt säkerställd. Ökningen har skett hos både män och kvinnor.

Användningen i Umeå är högre än genomsnittet som är nästan tre procent. Lägst användning av cannabis är i Eskilstuna, Nybro och Övertorneå där andelen ligger runt 0 procent.

Hälsa

INDIKATOR B.3.1.1

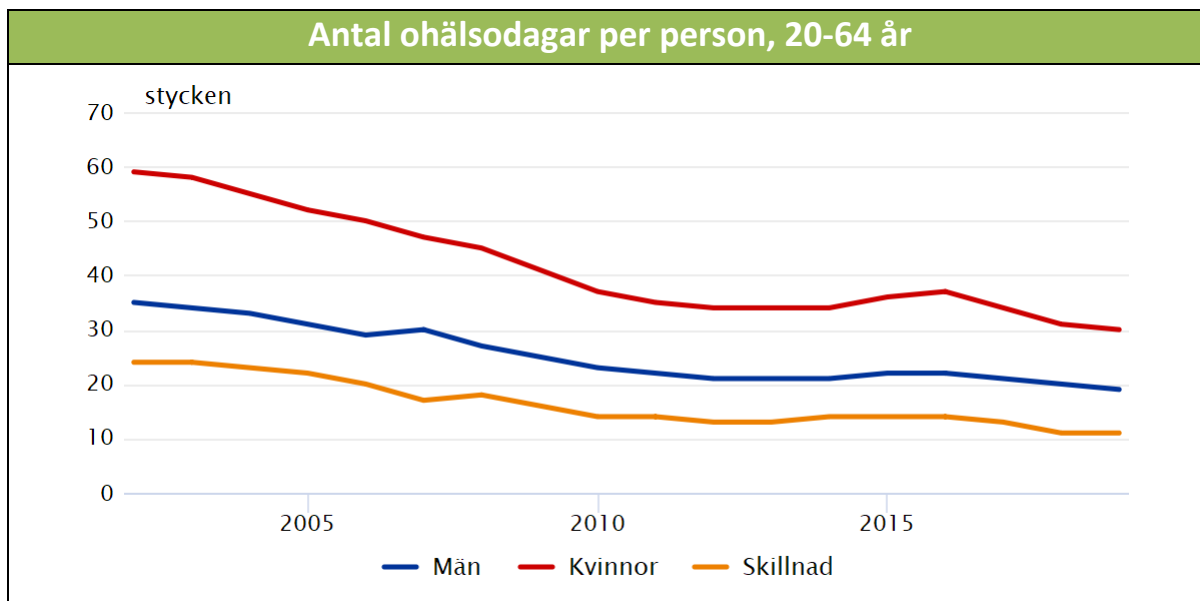
Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

Kommentar

Nio procent av befolkningen uppger att de saknar emotionellt stöd, vilket är ungefär samma som 2008 och något bättre jämfört med senaste åren. En större andel av männen än kvinnorna saknar emotionellt stöd, 13 respektive sex procent.

Andelen som saknar emotionellt stöd är lägre i Umeå jämfört med riket, där andelen har legat konstant på 12 procent. Bästa kommun är Värmdö som har en andel på sex procent.

INDIKATOR B.3.1.2

Datakälla: Försäkringskassan via Folkhälsomyndigheten

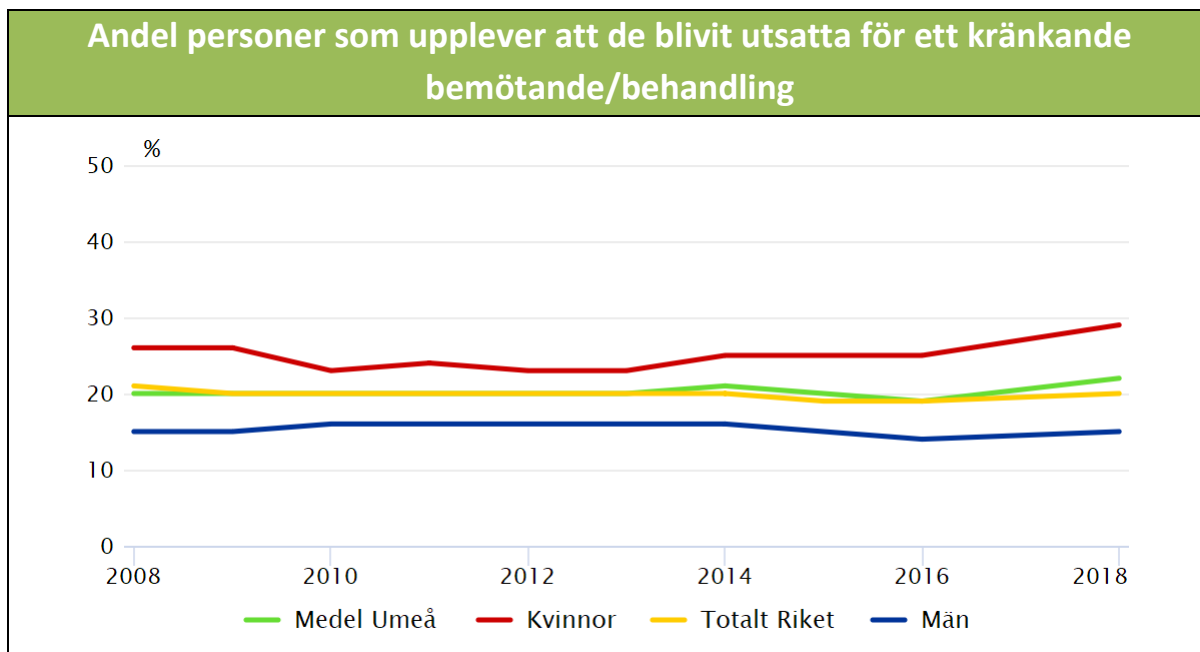
Ohälsotalet är Försäkringskassans mått på frånvarodagar som ersätts från sjukförsäkringen under en 12-månadersperiod.

Kommentar

Antalet ohälsodagar fortsätter att minska och ligger nu på 24 dagar. Sedan 2008 har antalet ohälsodagar minskat med nästan en tredjedel. Kvinnor har fler sjukdagar än män med en skillnad på 11 dagar per person. Skillnaden mellan könen har dock minskat.

Umeå ligger något under riket, som ligger på 25 dagar. Kommunen med lägst antal ohälsodagar är Danderyd på knappt 12 ohälsodagar.

INDIKATOR B.3.1.3

Datakälla: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten

Kommentar

Andelen personer som uppger att de blivit utsatta för ett kränkande bemötande ligger på 22 procent, vilket är det högsta hittills. Ökningen är inte statistiskt säkerställd. En förklaring till det kan vara Metoo-rörelsen som startade under hösten 2017. Nästan dubbelt så stor andel kvinnor än män upplever sig utsatta, 29 respektive 15 procent.

Andelen som upplever att de blivit utsatta för ett kränkande bemötande i riket är 20 procent. Lägst är andelen i Gullspång och Nordmaling, 13 procent har upplevt att de blivit utsatta för kränkande behandling.